

Socio-demografska obilježja Vukovarsko-srijemske županije

Orešković, Mia

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj:

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:151:312626>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-10-02**

Sveučilište Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku

**Fakultet
agrobiotehničkih
znanosti Osijek**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Agrobiotechnical
Sciences Osijek - Repository of the Faculty of
Agrobiotechnical Sciences Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI OSIJEK

Mia Orešković

Preddiplomski stručni studij Poljoprivreda

Smjer Agrarno poduzetništvo

Socio-demografska obilježja Vukovarsko-srijemske županije

Završni rad

Vinkovci, 2019.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI OSIJEK

Mia Orešković

Preddiplomski stručni studij Poljoprivreda

Smjer Agrarno poduzetništvo

Socio-demografska obilježja Vukovarsko-srijemske županije

Završni rad

Povjerenstvo za ocjenu završnog rada:

1. izv.prof.dr.sc. Tihana Sudarić, mentor
2. prof.dr.sc. Ružica Lončarić, član
3. prof.dr.sc. Krunoslav Zmaić, član

Vinkovci, 2019.

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek
Preddiplomski stručni studij Poljoprivreda, smjer Agrarno poduzetništvo
Mia Orešković

Završni rad

Socio-demografska obilježja Vukovarsko-srijemske županije

Sažetak:

Procjene za budućnost Vukovarsko-srijemske županije ne nude previše nade za izlazak iz ove demografske situacije. Jedan od najznačajnijih elemenata gospodarstva Vukovarsko-srijemske županije je poljoprivreda. Osiguravanjem pristupačnijih mjera ruralne politike i većim poticajima za poljoprivrednike u Vukovarsko-srijemskoj županiji poboljšala bi se i gospodarska i demografska situacija na ovom području. Provedba mjera demografske politike neophodna je za daljnji razvoj Vukovarsko-srijemske županije. Ukoliko ne dođe do ozbiljnijih promjena u provedbama demografskih politika Vukovarsko-srijemsku županiju čeka samo produbljenje gospodarske krize, te izumiranje.

Ključne riječi: Vukovarsko-srijemska županija, Republika Hrvatska, depopulacija, demografsko starenje, emigracije, poljoprivreda, demografska politika

24 stranice, 12 tablica, 3 slike, 13 literaturnih navoda

Završni rad je pohranjen: u Knjižnici Fakulteta agrobiotehničkih znanosti Osijek i u digitalnom repozitoriju završnih i diplomskih radova Fakulteta agrobiotehničkih znanosti Osijek

BASIC DOCUMENTATION CARD

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek
Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek
Undergraduate professional study Agriculture, course Agricultural entrepreneurship
Mia Orešković

BSc Thesis

Socio-demographic characteristics of the Vukovar-Srijem County

Summary:

Estimates for the future of Vukovar-Srijem County do not offer too much hope for this demographic situation. One of the most important elements of the economy of Vukovar-Srijem County is agriculture. Providing more affordable rural policy measures and greater incentives for farmers in Vukovar-Srijem County would improve the economic and demographic situation in this area. Implementation of measures of demographic policy is essential for the further development of the Vukovar-Srijem County. Unless there are serious changes in the implementation of demographic policies, the Vukovar-Srijem County is awaiting only the deepening of the economic crisis and extinction.

Keywords: Vukovar-Srijem County, Republic of Croatia, depopulation, population ageing, emigration, agriculture, demographic policy

24 pages, 12 tables, 3 pictures, 13 references

BSc Thesis in archived Library of Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek and in digital repository of Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. MATERIJAL I METODE.....	2
3. DEPOPULACIJA.....	3
3.1. Prirodno kretanje stanovništva.....	4
3.2. Migracije.....	6
3.3. Piramide stanovništva.....	8
4. BROJ STANOVNIKA.....	10
5. OBRAZOVANJE.....	12
5.1. Predškolski odgoj.....	12
5.2. Osnovnoškolsko obrazovanje.....	13
5.3. Srednjoškolsko obrazovanje.....	14
5.4. Visoko obrazovanje.....	15
6. ZAPOSLENOST.....	16
7. BDP.....	18
8. ZNAČAJ POLJOPRIVREDE U VUKOVARSKO-SRIJEMSKOJ ŽUPANIJI.....	20
9. ZAKLJUČAK.....	22
10. POPIS LITERATURE.....	23

1. UVOD

Vukovarsko-srijemsku županiju već dugi niz godina karakteriziraju negativni demografski trendovi – depopulacija, demografsko starenje, te brojno iseljavanje. Takvi su trendovi prisutni u cijeloj Hrvatskoj, koja bilježi pad ukupnog broja stanovništva od 1991. godine.

Istočna Hrvatska (nešto više od petine teritorija i oko petine ukupnoga stanovništva Hrvatske) jest hrvatska makroregija koja prema formalnim statističkim demografskim pokazateljima i kriterijima ima u odnosu na druge hrvatske makroregije najnepovoljnija dinamička demografska obilježja. Riječ je o prostoru koji je u manje od pola stoljeća od obećane zemlje s brojnom imigracijom (dvije agrarne kolonizacije i imigracija radne snage, uglavnom iz Bosne i Hercegovine) i mladim, vitalnim stanovništvom postao jakim žarištem depopulacije, iseljavanja i ostarjelosti populacije (Živić, 2018.).

Vukovarsko-srijemska županija nalazi se na samom istoku Republike Hrvatske. Ima sjedište u Vukovaru, te obuhvaća pet gradova (Vukovar, Vinkovci, Županja, Ilok i Otok) i 26 općina sa 84 naselja. Ovaj prostor ima umjereno kontinentalnu klimu, a pored klime glavni prirodni resursi su visokokvalitetno poljoprivredno zemljište, bogata šumska područja, izvori vode, nalazište nafte i plina, nalazište gline, šljunka i pijeska, zemljopisni položaj županije.

Gospodarska djelatnost Vukovarsko-srijemske županije koncentrirana je u gradovima, i to prvenstveno u Vinkovcima i Vukovaru. Poljoprivreda je jedan od najznačajnijih segmenata gospodarstva Vukovarsko-srijemske županije. Vukovarsko-srijemska županija ima 150 354 ha poljoprivrednog zemljišta od čega je 62% visokokvalitetna obradiva površina, više od 90% su oranice a ostatak su voćnjaci, vinogradi, livade i pašnjaci. Šume pokrivaju 69 000 ha a uglavnom je to hrast lužnjak i jasen i predstavljaju važan resurs u razvoju gospodarstva ali i turizma pogotovo lovnog turizma.

Cilj rada je analizirati socio-demografska obilježja stanovništva Vukovarsko-srijemske županije, odnosno pokazati trendove stanovništva, spolnu i obrazovnu strukturu, značaj poljoprivrede u Vukovarsko-srijemskoj županiji, te važnost provedbe demografskih politika.

2. MATERIJAL I METODE

Pri izradi ovog završnog rada korištena je literaturna građa iz područja demografije i poljoprivrede, koja obuhvaća radove objavljenje u knjigama i znanstvenim časopisima. Uz literaturnu građu upotrijebljeni su relevantni podaci sa službene stranice Državnog zavoda za statistiku (DZS).

Rad se bazira na samostalno izrađenim tablicama, te su korištene metode analize i sinteze, metoda deskripcije te metoda klasifikacije koje su doprinijele zaključnim razmatranjima.

Također su korišteni različiti relevantni web portali povezani sa Vukovarsko-srijemskom županijom.

3. DEPOPULACIJA

Ukupna depopulacija u Hrvatskoj kontinuirano je prisutna od 1991. godine. Vukovarsko-srijemska županija pripada području Hrvatske na kojemu je depopulacija najvažniji demografski trend.

Ovakva demografska slika posljedica je djelovanja različitih čimbenika kao što su:

- Pad nataliteta
- Brojno iseljavanje
- Gospodarska kriza
- Ljudski i demografski gubitci u Hrvatskom domovinskom ratu
- Dugotrajna opadajuća bioreprodukcija

Vukovarsko-srijemska županija gubi stanovništvo i prirodnim i mehaničkim putem. Više ljudi umire nego što se rađa i više se ljudi iseljava nego doseljava.

Stanovništvo Vukovarsko-srijemske županije, neovisno o kriteriju međupopisne usporedbe, pripada najnepovoljnijem tipu općeg kretanja stanovništva – demografskom izumiranju.

Pojam demografsko izumiranje definiran je sljedećim obilježjima:

- Prirodna promjena je negativna
- Popisom utvrđeno skretanje stanovništva je negativno
- Stopa prirodne promjene manja je od stope popisom utvrđenog smanjenja stanovništva

Jedna od brojnih negativnih posljedica depopulacije i demografskog izumiranja jest demografsko starenje. Prema popisu stanovništva 2011. godine, starije je stanovništvo nadmašilo mladu populaciju. Taj trend donosi mnogo nepovoljnih posljedica za buduću bioreprodukciju, ekonomsku aktivnost stanovništva, te formiranje radne snage.

Nažalost, nastave li se ovakvi trendovi u razvoju stanovništva Hrvatske ostaje sve manje optimizma u pogledu izlaska iz ove izrazito duboke demografske krize (Turk i sur., 2018.).

3.1. Prirodno kretanje stanovništva

Krajem 1960-ih godina stanovništvo Hrvatske ušlo je u proces starenja, koji još uvijek traje. Taj je proces najprije počeo u ruralnim prostorima, odlaskom stanovništva reproduktivne dobi u urbanija područja.

Odlazak stanovništva iz ruralnih u urbanija područja imao je utjecaj i na promjenu stava o poželjnom broju djece u obitelji. Više od dvoje djece često je etiketirano kao zaostalost.

U Hrvatskoj se posljednjih godina javlja i problem nepostojanja individualnih ili društvenih uvjeta za sudjelovanje u reprodukciji stanovništva. Drugim riječima, stanovništvo odgađa sklapanje braka i roditeljstvo za kasnije godine života zato što nemaju dovoljno financijskih sredstava, ne mogu pronaći posao, nemaju pristupačne kredite da bi riješili stambenu situaciju itd. To se naziva i socijalnim sterilitetom, koji se u Hrvatskoj najviše prepoznaje po smanjenju broja sklopljenih brakova na godišnjoj razini.

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku Hrvatska je 2015. godine imala vrijednost stope fertiliteta od 1,41 (broj živorođene djece po „prosječnoj“ ženi tijekom svog fertilnog razdoblja). Uzmemo li u obzir da je stopa fertiliteta koja osigurava obnavljanje generacija 2,1 jasno je da je Hrvatska ispod te razine, što pokazuje vrlo negativan trend u pogledu bioreprodukcije.

Podaci iz tablice 1. ukazuju na rastuću bioreprodukciju do 2000. godine, te opadajuću bioreprodukciju nakon 2001. godine.

U razdoblju od 1964. do 2000. godine prirodni porast stanovništva iznosi 90.487 stanovnika (ili 2.513 prosječno godišnje), a u razdoblju od 2001. do 2015. godine taj broj iznosi negativnih 36.929 stanovnika (ili -2.462 prosječno godišnje).

Iz ovih se podataka može zaključiti da u posljednjih 20-ak godina natalitet, mortalitet i prirodna promjena ne predstavljaju pozitivan okvir za poboljšanje demografske situacije.

Tablica 1. Prirodno kretanje stanovništva na području hrvatskoga istoka

Prirodno kretanje stanovništva	1964.-2000.	2001.-2015.
Živorodeno	374.040	118.365
Umrlo	283.553	155.294
Prirodni porast	90.487	-36.929
Prosječan godišnji prirodni porast	2.513	-2.462

Izvor: Autor, prema podacima Državnog zavoda za statistiku

Starenje stanovništva ima negativne posljedice na demografski, društveni i gospodarski razvoj. Što je manje mladih osoba u reproduktivnoj dobi, manje je radno sposobnih i radno aktivnih stanovnika. Povećanje broja stanovnika starijih od 65 godina, te nedostatak mladih stanovnika, predstavlja veliki problem za sustav zdravstva, socijalne skrbi i mirovinski sustav, koji bi uskoro mogao biti posve neodrživ.

Ubrzano starenje, izazvano sve slabijom bioreprodukcijom, kao i jačanjem emigracije, ne dovodi do potrebnoga i/ili poželjnoga obnavljanja funkcionalnih dobnih skupina neophodnih za reprodukciju (fertilni kontingenti), kao i za formiranje radno sposobnih i radno aktivnih kontingenata stanovništva (radna snaga) (Živić, 2018.).

U tablici 2. prikazano je prirodno kretanje stanovništva u Hrvatskoj u 2017. godini.

Tablica 2. Prirodno kretanje stanovništva u Hrvatskoj 2017. godine

Područje	Živorodeni	Umrli	Prirodni prirast	Sklopljeni brakovi	Razvedeni brakovi
Republika Hrvatska	36.556	53.477	-16.921	20.310	6.265
Zagrebačka	2.717	3.588	-871	1.569	437
Krapinsko-zagorska	1.068	1.845	-777	643	145
Sisačko-moslavačka	1.229	2.440	-1.211	780	257
Karlovačka	947	1.871	-924	542	190
Varaždinska	1.400	2.254	-854	745	270
Koprivničko-križevačka	977	1.624	-647	528	182
Bjelovarsko-bilogorska	930	1.708	-778	554	186
Primorsko-goranska	2.157	3.951	-1.794	1.271	428
Ličko-senjska	377	855	-478	191	42
Virovitičko-podravska	646	1.164	-518	386	130
Požeško-slavonska	611	1.005	-394	429	90
Brodsko-posavska	1.276	2.006	-730	825	227
Zadarska	1.532	2.159	-627	747	153
Osječko-baranjska	2.378	3.897	-1.519	1.491	518
Šibensko-kninska	766	1.532	-766	451	98
Vukovarsko-srijemska	1.302	2.362	-1.060	1.004	257
Splitsko-dalmatinska	4.087	5.227	-1.140	2.288	733
Istarska	1.690	2.475	-785	870	309
Dubrovačko-neretvanska	1.208	1.379	-171	590	142
Međimurska	1.182	1.309	-127	507	173
Grad Zagreb	8.076	8.826	-750	3.899	1.298

Izvor: Autor, prema podacima Državnog zavoda za statistiku

Već dugi niz godina u Hrvatskoj negativni prirodni prirast samo raste. Tako je 2011. godine iznosio negativnih 9.882, da bi 2017. godine dosegno negativnih 17.614.

Iz tablice je uočljivo i da svaka županija pojedinačno, pa i Grad Zagreb pokazuje negativan prirodni prirast.

Vukovarsko-srijemska županija zauzima visoko peto mjesto po iznosu negativnog prirasta.

3.2. Migracije

Broj stanovnika Vukovarsko-srijemske županije se gotovo kontinuirano povećavao od sredine 19. stoljeća do posljednjeg desetljeća 20. stoljeća, razlog tome su dugotrajna i ponekad vrlo intenzivna doseljavanja.

Za Hrvatsku se danas može reći da je emigracijska zemlja. Iseljavanje iz Hrvatske kontinuirano je već više od 100 godina, a dogodilo se u tri velika iseljenička vala.

Prvi iseljenički val posljedica je velike agrarne prenapučenosti većeg dijela državnoga teritorija. Dogodio se krajem 19. i početkom 20. stoljeća i bio je usmjeren prema prekomorskim zemljama. U to je vrijeme prirodni priraštaj još uvijek bio relativno visok, tako da su se nastali demografski gubitci uspijevali nadoknaditi.

Drugi se iseljenički val dogodio od sredine 1960-ih do prvih godina 1970-ih kada je bivša Jugoslavija otvorila svoje granice. Bio je usmjeren prema zapadnoeuropskim zemljama, ponajviše prema Njemačkoj. Pretežito se iseljavalo stanovništvo iz seoskih naselja i stanovništvo niže obrazovne razine. Tijekom drugog iseljeničkog vala iselilo se otprilike 300.000 ljudi.

U 1980-im demografske su promjene pod snažnim učincima Domovinskog rata i s time povezanim velikim unutarnjim migracijama. Tada je bez najviše stanovnika ostala upravo Vukovarsko-srijemska županija.

Treći iseljenički val počeo je nakon ulaska Hrvatske u Europsku uniju 1. srpnja 2013. kada su se ukinula ograničenja za zapošljavanje hrvatskih državljana u većini država Europske unije. U kombinaciji s već dugotrajnom ekonomskom i socijalnom krizom, mlado stanovništvo u najpovoljnijoj demoreproduktivnoj dobi odlazi u inozemstvo, ponajviše u Irsku i Njemačku. Točan broj iseljenih nije poznat jer postojeći službeni i javno objavljeni podaci nisu posve

pouzdati, odnosno nisu cjeloviti, osobito kada je riječ o vanjskoj migraciji. Velik broj osoba koje se iseljavaju iz Hrvatske ne odjavljuju prebivalište (iako je to zakonska obveza), pa je broj iseljenih sigurno osjetno veći, pogotovo u Slavoniji.

Na temelju baze podataka o prijavi i odjavi prebivališta Ministarstva unutarnjih poslova, DZSRH na godišnjoj razini objavljuje podatke o doseljenim i iseljenim osobama – unutarnjim i vanjskim migrantima, po županijama i za Hrvatsku u cijelosti. Međutim, ti podatci nisu posve pouzdani, odnosno nisu cjeloviti, osobito kada je riječ o vanjskoj migraciji, jer se realnom drži pretpostavka da podcjenjuju broj iseljenih, a precjenjuju broj doseljenih osoba (Živić, 2017.).

Prave posljedice trećeg iseljeničkog vala još uvijek je teško sagledati, a neke od njih (osim smanjenja broja stanovnika) su: ubrzanje procesa starenja stanovništva, općenito otežavanje već teške demografske i ekonomske situacije u Hrvatskoj, itd.

Tablica 3. Migracije u Hrvatskoj 2017. godine

Područje	Saldo ukupne migracije	Doseljeni	Odseljeni
Zagrebačka	-1.640	4.658	6.298
Krapinsko-zagorska	-434	887	1.321
Sisačko-moslavačka	-3.596	1.245	4.841
Karlovačka	-1.087	967	2.054
Varaždinska	-1.183	1.009	2.192
Koprivničko-križevačka	-1.028	703	1.731
Bjelovarsko-bilogorska	-1.234	794	2.028
Primorsko-goranska	-1.102	3.467	4.569
Ličko-senjska	-557	632	1.189
Virovitičko-podravska	-1.590	521	2.111
Požeško-slavonska	-1.835	567	2.402
Brodsko-posavska	-3.701	962	4.663
Zadarska	-377	2.187	2.564
Osječko-baranjska	-5.460	1.763	7.223
Šibensko-kninska	-777	1.405	2.182
Vukovarsko-srijemska	-5.665	1.156	6.821
Splitsko-dalmatinska	-1.274	3.755	5.029
Istarska	999	3.516	2.517
Dubrovačko-neretvanska	-175	1.446	1.621
Međimurska	-1.086	588	1.674
Grad Zagreb	1.003	13.758	12.755
Republika Hrvatska	-31.799	45.986	77.785

Izvor: Autor, prema podacima Državnog zavoda za statistiku

Tablica 3. prikazuje migracije u Republici Hrvatskoj u 2017. godini.

Najveći negativan saldo ukupne migracije stanovništva imale su Vukovarsko-srijemska županija (negativnih 5.665) i Osječko-baranjska županija (negativnih 5.460).

Grad Zagreb, te Istarska županija jedine su županije s pozitivnim saldom ukupne migracije.

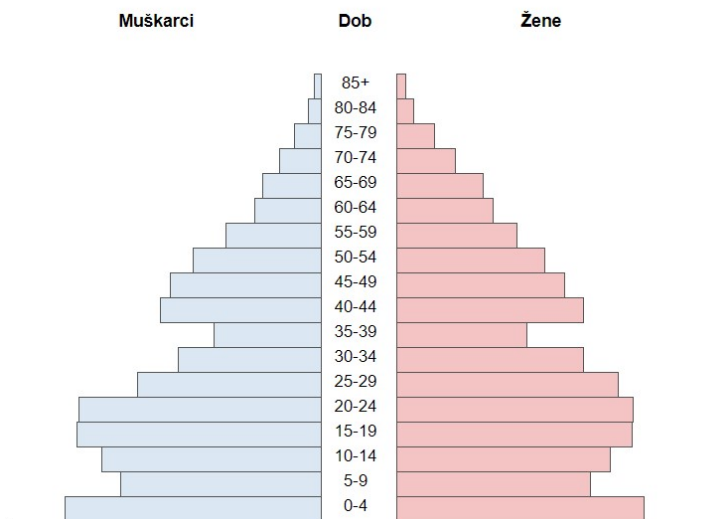
3.3. Piramide stanovništva

Piramida stanovništva vizualan je način prikazivanja promjene u spolnoj i dobnoj strukturi stanovništva.

Usporedba piramida (Slika 1, 2 i 3) jasno prikazuje napredovanje procesa starenja stanovništva i depopulacije.

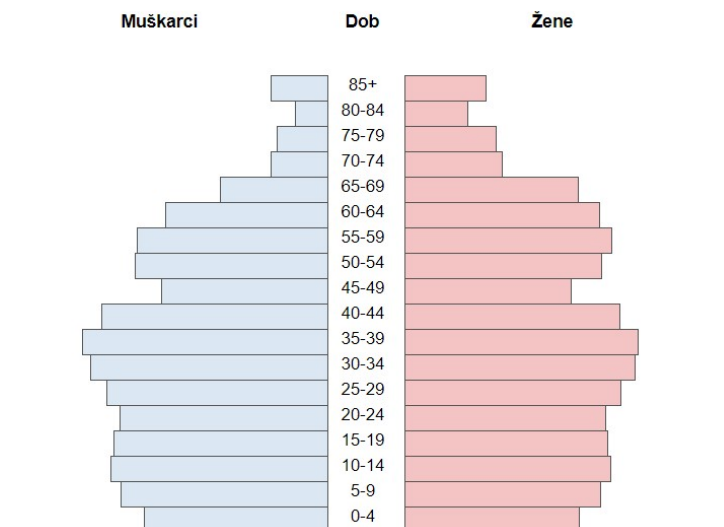
Promatrajući piramidu iz 1953. godine (Slika 1), može se zaključiti da je tada dominiralo mlado stanovništvo. Najzastupljenija je bila najmlađa dobna skupina.

Piramida iz 2011. godine (Slika 2) nema ni oblik piramide nego urne, što ukazuje na to da prevladava staro stanovništvo.

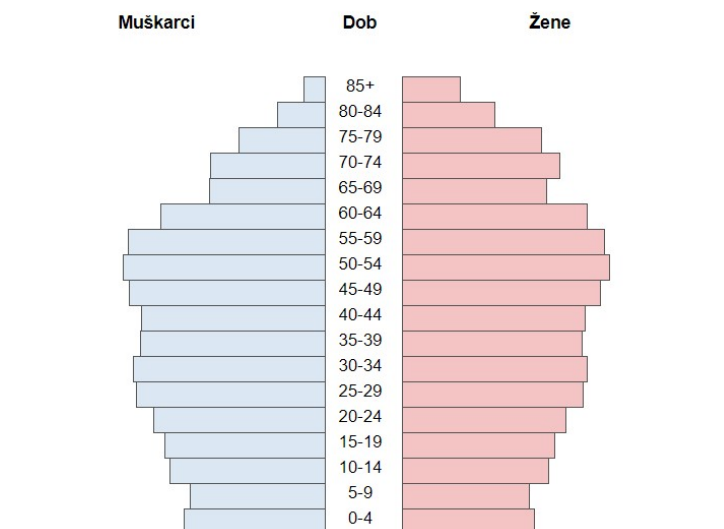
Slika 1. Piramida stanovništva 1953. godine

Izvor: Državni zavod za statistiku (www.dzs.hr)

Slika 2. Piramida stanovništva 1991. godine

Izvor: Državni zavod za statistiku (www.dzs.hr)

Slika 3. Piramida stanovništva 2011. godine

Izvor: Državni zavod za statistiku (www.dzs.hr)

4. BROJ STANOVNIKA

U Hrvatskoj je, prema procjeni iz sredine 2017. godine bilo 4.124.531 stanovnika (Tablica 4).

No, kako upozoravaju i u samom Državnom zavodu za statistiku, podatke o iseljenju naš statistički zavod dobiva od MUP-a, a oni se pak odnose samo na one iseljenike koji su uredno odjavili prebivalište u Hrvatskoj. A takvi su manjina. Proučavajući podatke koje objavljuju inozemni statistički zavodi o iseljensktvu hrvatskih građana, može se zaključiti da Hrvatska vjerojatno već danas ima manje od 4 milijuna stanovnika.

Prema popisu iz 1857. godine, na prostoru današnje Vukovarsko-srijemske županije bilo je ukupno 86.768 stanovnika. 1910. godine, Vukovarsko-srijemska županija dosegla je brojku od 129.754 stanovnika (Živić, 2012.).

Tablica 4. Broj stanovnika u Hrvatskoj 2017. godine

Područje	2017.
Republika Hrvatska	4.124.531
Zagrebačka	311.416
Krapinsko-zagorska	126.334
Sisačko-moslavačka	152.546
Karlovačka	118.263
Varaždinska	168.560
Koprivničko-križevačka	109.137
Bjelovarsko-bilogorska	109.822
Primorsko-goranska	286.677
Ličko-senjska	45.943
Virovitičko-podravska	77.086
Požeško-slavonska	69.583
Brodsko-posavska	143.827
Zadarska	168.672
Osječko-baranjska	283.035
Šibensko-kninska	101.436
Vukovarsko-srijemska	159.213
Splitsko-dalmatinska	449.610
Istarska	208.229
Dubrovačko-neretvanska	121.381
Međimurska	110.999
Grad Zagreb	802.762

Izvor: Autor, prema podacima Državnog zavoda za statistiku

1991. godine tu je živio 231.241 stanovnik. U agresiji na Hrvatsku 1991. godine, mnogo je stanovnika prognano, te se do danas veliki broj tih prognanika nije vratio. No i unatoč tome, broj stanovnika u stalnom je procesu opadanja. Prema procjeni iz sredine 2017. godine Vukovarsko-srijemska županija imala je tek 159.213 stanovnika.

5. OBRAZOVANJE

Današnja struktura obrazovanja u Vukovarsko-srijemskoj županiji je poražavajuća, što se posebno ogleda u poljoprivredi. Naime, vrlo mali broj poljoprivrednika ima puno poljoprivredno obrazovanje. Promjena obrazovne strukture stalan je proces koji ovisi o različitim vidovima obrazovanja: formalnim, neformalnim i informalnim, a budući da se radi o društvenom procesu, potrebno je duže vremensko razdoblje za promjene.

Neodgovarajuća obrazovna struktura seoskog stanovništva znatno otežava društveno - gospodarski razvoj seoskih područja i uzrokuje daljnje zaostajanje seoskog nad gradskim stanovništvom.

5.1. Predškolski odgoj

Broj djece u vrtićima, odnosno ustanovama predškolskog odgoja u Vukovarsko-srijemskoj županiji iznosi 3.549, što je vrlo nisko u usporedbi s prosjekom koji iznosi 6.629 djece.

Tablica 5. Dječji vrtići i druge pravne osobe koje ostvaruju program predškolskog odgoja 2017./2018.

Područje	Broj ustanova	Broj djece
Republika Hrvatska	1715	139228
Zagrebačka	113	11183
Krapinsko-zagorska	46	3328
Sisačko-moslavačka	35	3700
Karlovačka	32	3055
Varaždinska	59	5075
Koprivničko-križevačka	50	3279
Bjelovarsko-bilogorska	38	2643
Primorsko-goranska	124	9024
Ličko-senjska	16	973
Virovitičko-podravska	18	1798
Požeško-slavonska	23	1655
Brodsko-posavska	31	2961
Zadarska	85	5305
Osječko-baranjska	110	6937
Šibensko-kninska	53	3105
Vukovarsko-srijemska	58	3539

Splitsko-dalmatinska	239	14869
Istarska	138	7510
Dubrovačko-neretvanska	52	4729
Međimurska	60	3987
Grad Zagreb	335	40573

Izvor: Autor, prema podacima Državnog zavoda za statistiku

Broj ustanova je također nizak, sa samo 58 ustanova od prosječnih 81. Naime radi se o izrazitoj depopulaciji koja je vidljiva već u predškolskoj dobi.

5.2. Osnovnoškolsko obrazovanje

Od prosječnih 100 ustanova, Vukovarsko-srijemska županija ima 93, te od prosječnih 15.121 polaznika osnovnih škola, ima 13.153.

Tablica 6. Osnovne škole 2017./2018.

Područje	Broj ustanova	Broj učenika
Republika Hrvatska	2113	317541
Zagrebačka	128	25586
Krapinsko-zagorska	88	9604
Sisačko-moslavačka	93	11457
Karlovačka	77	8470
Varaždinska	74	13660
Koprivničko-križevačka	92	8774
Bjelovarsko-bilogorska	104	8699
Primorsko-goranska	116	19063
Ličko-senjska	48	3241
Virovitičko-podravska	80	6181
Požeško-slavonska	61	5775
Brodsko-posavska	118	11780
Zadarska	114	13418
Osječko-baranjska	187	21246
Šibensko-kninska	56	7237
Vukovarsko-srijemska	93	13153
Splitsko-dalmatinska	209	36386
Istarska	104	14976
Dubrovačko-neretvanska	69	9629
Međimurska	58	9450
Grad Zagreb	144	59756

Izvor: Autor, prema podacima Državnog zavoda za statistiku

5.3. Srednjoškolsko obrazovanje

Hrvatska ima ukupno 744 ustanova srednjih škola, što je prosječno 35 po županiji. Vukovarsko-srijemska županija ima 30 ustanova, što je zadovoljavajuće s obzirom na broj stanovnika.

Također, od prosječnih 7.441 srednjoškolaca po županiji, Vukovarsko-srijemska županija ih ima 6.637.

Tablica 7. Srednje škole 2017./2018.

Područje	Broj ustanova	Broj učenika
Republika Hrvatska	744	155642
Zagrebačka	34	6345
Krapinsko-zagorska	24	4630
Sisačko-moslavačka	29	4552
Karlovačka	28	4300
Varaždinska	37	7288
Koprivničko-križevačka	18	4104
Bjelovarsko-bilogorska	27	4645
Primorsko-goranska	56	9315
Ličko-senjska	12	1237
Virovitičko-podravska	16	2981
Požeško-slavonska	15	2977
Brodsko-posavska	15	5455
Zadarska	36	6807
Osječko-baranjska	52	11409
Šibensko-kninska	21	3739
Vukovarsko-srijemska	30	6637
Splitsko-dalmatinska	91	18723
Istarska	43	6346
Dubrovačko-neretvanska	30	4594
Međimurska	22	3957
Grad Zagreb	108	35601

Izvor: Autor, prema podacima Državnog zavoda za statistiku

Iako je broj srednjoškolskih ustanova zadovoljavajući, postoje velike prijetnje o zatvaranju ili ukidanju pojedinih usmjerenja u Vukovarsko-srijemskoj županiji.

5.4. Visoko obrazovanje

Po pitanju broja upisanih studenata na stručne i sveučilišne studije, od prosječnih 7.123 studenata po županiji, Vukovarsko-srijemska županija ima 5.308.

Tablica 8. Studenti upisani na stručni i sveučilišni studiji, prema prebivalištu 2017./2018.

Županija	Ukupno	Redoviti
Ukupno	159430	115960
Republika Hrvatska	149588	109521
Zagrebačka	10083	7026
Krapinsko-zagorska	4232	2909
Sisačko-moslavačka	4572	3284
Karlovačka	3387	2569
Varaždinska	5575	4021
Koprivničko-križevačka	3707	2729
Bjelovarsko-bilogorska	3226	2373
Primorsko-goranska	9497	6734
Ličko-senjska	1501	1075
Virovitičko-podravska	2383	1806
Požeško-slavonska	2796	2078
Brodsko-posavska	4980	3531
Zadarska	6776	4651
Osječko-baranjska	9734	7441
Šibensko-kninska	3818	2981
Vukovarsko-srijemska	5308	3993
Splitsko-dalmatinska	17476	13693
Istarska	6271	4668
Dubrovačko-neretvanska	4586	3570
Međimurska	3451	2472
Grad Zagreb	33957	24519
Nepoznato prebivalište u RH	2272	1398
Prebivalište izvan RH	4693	4425
Nepoznato	5149	2014

Izvor: Autor, prema podacima Državnog zavoda za statistiku

Iako je u Vukovarsko-srijemskoj županiji prisutno visoko obrazovanje, nije tako značajno kao u drugim županijama.

6. ZAPOSLENOST

Projekcije za 2030. godinu upućuju na opadajuću reprodukciju radne snage, što znači da će ubrzo iz radne dobi izlaziti više stanovnika nego što će u nju ulaziti. Vrlo će brzo priljev mladih u radnu dob uspjeti nadomjestiti tek dvije trećine broja onih koji postaju ekonomski neaktivni, odnosno, odlaze u mirovinu. Razlozi tome leže u niskom natalitetu, ali i u jačanju emigracija (Živić, 2017.).

U tablici 9. prikazano je koliko je aktivnog, zaposlenog i nezaposlenog stanovništva bilo u pojedinoj županiji u Republici Hrvatskoj, na dan 31. ožujka 2016. godine. Po broju nezaposlenih osoba Vukovarsko-srijemska županija zauzima 5. mjesto.

Prema podacima Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje broj zaposlenih u Vukovarsko-srijemskoj županiji krajem prosinca 2017. godine nešto je malo povećan u odnosu na prosinac 2016. godine (645 osoba ili 1,0%). Stopa zapošljavanja u 2017. godini u Vukovarsko-srijemskoj županiji iznosila je 35,3% i povećana je za 1,2% u odnosu na 2016. godinu kada je iznosila 34,1%.

Tablica 9. Zaposlenost u Republici Hrvatskoj, 31. ožujka 2016. godine

Područje	Aktivno stanovništvo	Zaposleni	Nezaposleni
Republika Hrvatska	1631318	1354912	276406
Zagrebačka	92996	78909	14087
Krapinsko-zagorska	39733	33935	5798
Sisačko-moslavačka	54397	36818	17579
Karlovačka	42740	33697	9043
Varaždinska	67566	61123	6443
Koprivničko-križevačka	35849	29858	5991
Bjelovarsko-bilogorska	39224	28441	10783
Primorsko-goranska	116359	101268	15091
Ličko-senjska	16557	12860	3697
Virovitičko-podravska	27849	18734	9115
Požeško-slavonska	22379	17270	5109
Brodsko-posavska	44518	32454	12064
Zadarska	52164	43808	8356
Osječko-baranjska	108474	77229	31245
Šibensko-kninska	35359	27390	7969
Vukovarsko-srijemska	55018	38696	16322
Splitsko-dalmatinska	170195	129166	41029
Istarska	83698	76646	7052

Dubrovačko-neretvanska	46878	38293	8585
Međimurska	41715	36675	5040
Grad Zagreb	437650	401642	36008

Izvor: Autor, prema podacima Državnog zavoda za statistiku

Unatoč tome što prethodni podaci pokazuju pozitivnu promjenu, ima i negativnih podataka. U Vukovarsko-srijemskoj županiji u 2017. godini prosječno je bilo evidentirano 1.027 nezaposlenih hrvatskih branitelja, te se općenito u odnosu na 2016. godinu, iz evidencije odjavila radi zaposlenja 901 osoba manje, odnosno 8,1%.

7. BDP

Prema podacima iz 2017. godine BDP u Republici Hrvatskoj iznosi 54,85 milijardi USD, a BDP po stanovniku iznosi 13.294,51 USD.

Tablica 10. prikazuje iznose BDP-a po županijama u 2016. godini.

BDP Vukovarsko-srijemske županije nizak je i ispodprosječan sa svojih 8.179.655,34 kn.

Tablica 10. BDP 2016. godine

Područje	BDP
Republika Hrvatska	351.349.058,62 kn
Grad Zagreb	118.100.429,12 kn
Zagrebačka	20.339.601,51 kn
Krapinsko-zagorska	7.165.068,12 kn
Varaždinska	12.196.894,43 kn
Koprivničko-križevačka	7.669.054,24 kn
Međimurska	8.044.168,19 kn
Bjelovarsko-bilogorska	6.486.577,39 kn
Virovitičko-podravska	3.685.140,07 kn
Požeško-slavonska	3.433.009,34 kn
Brodsko-posavska	7.012.782,69 kn
Osječko-baranjska	19.277.598,14 kn
Vukovarsko-srijemska	8.179.655,34 kn
Karlovačka	7.704.362,29 kn
Sisačko-moslavačka	9.508.909,49 kn
Primorsko-goranska	29.181.254,58 kn
Ličko-senjska	3.009.568,68 kn
Zadarska	11.634.976,65 kn
Šibensko-kninska	6.798.004,73 kn
Splitsko-dalmatinska	29.455.061,94 kn
Istarska	22.115.675,75 kn
Dubrovačko-neretvanska	10.351.265,93 kn

Izvor: Autor, prema podacima Državnog zavoda za statistiku

U Tablici 11. prikazan je iznos BDP-a po stanovniku u 2016. godini.

I u ovom slučaju, Vukovarsko-srijemska županija bilježi negativan trend. Zauzima vrlo nisko 18. mjesto po visini BDP-a po stanovniku, koji iznosi 49.417,18 kn, za razliku od prosječnog BDP-a po stanovniku u Hrvatskoj čiji je iznos 84.297,07 kn.

Tablica 11. BDP po stanovniku 2016. godine

Područje	BDP per capita
Republika Hrvatska	84.207,08 kn
Grad Zagreb	147.166,01 kn
Zagrebačka	64.713,87 kn
Krapinsko-zagorska	56.080,27 kn
Varaždinska	71.509,82 kn
Koprivničko-križevačka	69.118,29 kn
Međimurska	71.810,11 kn
Bjelovarsko-bilogorska	57.996,39 kn
Virovitičko-podravska	46.610,47 kn
Požeško-slavonska	47.778,23 kn
Brodsko-posavska	47.374,54 kn
Osječko-baranjska	66.518,29 kn
Vukovarsko-srijemska	49.417,18 kn
Karlovačka	64.009,66 kn
Sisačko-moslavačka	60.554,35 kn
Primorsko-goranska	100.815,00 kn
Ličko-senjska	64.239,76 kn
Zadarska	68.610,75 kn
Šibensko-kninska	66.049,42 kn
Splitsko-dalmatinska	65.161,24 kn
Istarska	106.313,10 kn
Dubrovačko-neretvanska	84.871,49 kn

Izvor: Autor, prema podacima Državnog zavoda za statistiku

8. ZNAČAJ POLJOPRIVREDE U VUKOVARSKO-SRIJEMSKOJ ŽUPANIJI

Jedan od najznačajnijih elemenata gospodarstva Vukovarsko-srijemske županije je poljoprivreda. Ona predstavlja najvažniju djelatnost ruralnog područja Hrvatske.

Vukovarsko-srijemska županija raspolaže sa 130 tisuća ha poljoprivrednih površina (Tablica 12), kojima prevladava plodna crnica. To u kombinaciji s umjerenom kontinentalnom klimom i niskom загаđenošću okoliša predstavlja veliki potencijal za razvoj konkurentnosti poljoprivrednog sektora.

U Tablici 12 uočava se da Vukovarsko-srijemska županija zauzima visoko treće mjesto po korištenoj poljoprivrednoj površini u Republici Hrvatskoj, odmah iza Osječko-baranjske, te Karlovačke županije. No, po broju poljoprivrednih gospodarstava zauzima 13. mjesto s 6.087 gospodarstava.

Tablica 12. Struktura poljoprivrednih gospodarstava 2016. godine

Područje	Br. poljop. gosp.	Korištena poljop. površina, ha
Republika Hrvatska	134459	1562983
Zagrebačka	11214	61461
Krapinsko-zagorska	7334	20642
Sisačko-moslavačka	6707	63630
Karlovačka	6601	170872
Varaždinska	7360	32309
Koprivničko-križevačka	8628	69915
Bjelovarsko-bilogorska	9512	85822
Primorsko-goranska	2376	15985
Ličko-senjska	4277	125589
Virovitičko-podravska	5718	83175
Požeško-slavonska	4383	44813
Brodsko-posavska	6085	70026
Zadarska	5943	82981
Osječko-baranjska	9282	212713
Šibensko-kninska	4661	94931
Vukovarsko-srijemska	6087	130605
Splitsko-dalmatinska	9701	83964
Istarska	5378	45607
Dubrovačko-neretvanska	6618	18493
Međimurska	3758	34645
Grad Zagreb	2836	14805

Izvor: Autor, prema podacima Državnog zavoda za statistiku

Mnogo je problema koji utječu na razvoj poljoprivrednog sektora, a najveći od njih su nezaposlenost i nedostatak financijskih sredstava. Moguće rješenje tih problema je osiguravanje pristupačnijih mjera ruralne politike i većih poticaja za poljoprivrednike u Slavoniji.

9. ZAKLJUČAK

Posljednjih pedesetak godina Vukovarsko-srijemska županija ima sve nepovoljnija demografska obilježja. Emigracija mladih predstavlja jedan od najvećih problema, posebno visokoobrazovanih osoba.

Može se zaključiti da su demografske prilike u Hrvatskoj takve da će se postojeći ekonomski sustav teško moći održavati. S porastom udjela starog stanovništva raste i broj umirovljenika i postavlja se pitanje tko će dovoljno privređivati da bi se ovakav sustav mogao održati.

Procjene za budućnost Vukovarsko-srijemske županije ne nude previše nade za izlazak iz ove demografske situacije.

Jedan od najznačajnijih elemenata gospodarstva Vukovarsko-srijemske županije je poljoprivreda. Osiguravanjem pristupačnijih mjera ruralne politike i većim poticajima za poljoprivrednike u Vukovarsko-srijemskoj županiji poboljšala bi se i gospodarska i demografska situacija na ovom području.

Provedba mjera demografske politike neophodna je za daljnji razvoj Vukovarsko-srijemske županije. Takva bi politika trebala osigurati mladima sigurna radna mjesta, povoljnije rješavanje stambenog pitanja, veće razumijevanje poslodavaca po pitanju porodiljnih dopusta, povoljniji vrtići za zaposlene majke. Ukoliko ne dođe do ozbiljnijih promjena u provedbama demografskih politika Vukovarsko-srijemsku županiju čeka samo produbljenje gospodarske krize, te izumiranje.

10. POPIS LITERATURE

1. Turk, I., Šimunić, N., Živić, D. (2018.): Demografska kriza u Hrvatskoj: zrcalo društvene, ekonomske i vrijednosne krize, Zbornik radova: Hrvatsko društvo: 25 godina nakon Vukovara '91, Živić, D., Žanić, M., Macut, P. (ur.), Zagreb - Vukovar: Institut društvenih znanosti Ivo Pilar ; Ogranak Matice hrvatske u Vukovaru, 2018. str. 73-93
2. Živić, D. (2017.): Demografsko izumiranje hrvatskoga istoka, PILAR - Časopis za društvene i humanističke studije (1846-3010) XII (2017), 24 (2); 9-26
3. Živić, D. (2018.): Depopulacija i starenje u Istočnoj Hrvatskoj, Diacovensia : teološki prilozi, 26 (2018), 4; 657-679
4. Živić, D. (2012.): Stanovništvo Vukovarsko-srijemske županije - procesi, trendovi i perspektive, Vukovarsko-srijemska županija: prostor, ljudi, identitet, Živić, D. (ur.), Zagreb-Vukovar: Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Vukovarsko-srijemska županija, 2012. str. 27-54
5. Hrvatski zavod za zapošljavanje, Područni ured Vinkovci, Godišnje izvješće o nezaposlenosti i zapošljavanju u 2017. godini (2018.), Pripremila: Ivanka Mandić
6. Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Hrvatska u brojkama 2016 (2016.), Pripremila: Edina Aranjoš Borovac

Internetske stranice

7. Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2017. (2018.), Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske. https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2018/07-01-01_01_2018.htm (13.7.2019.)
8. Piramida stanovništva, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske. <https://www.dzs.hr/app/rss/piramida-stanovnistva.html> (15.7.2019.)
9. Migracija stanovništva Republike Hrvatske u 2017. (2018.), Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske. https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2018/07-01-02_01_2018.htm (16.7.2019.)

10. Procjene stanovništva Republike Hrvatske u 2017. (2018.), Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske. https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2018/07-01-03_01_2018.htm (16.7.2019.)
11. Obrazovanje – pregled po županijama, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske. https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/Pokazatelji/Obrazovanje.XLSX (25.6.2019.)
12. Struktura poljoprivrednih gospodarstava – konačni podaci (2017.), Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske. https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2017/01-01-29_01_2017.htm (18.7.2019.)
13. Osnovni podaci, Vukovarsko-srijemska županija. <http://www.vusz.hr/info/osnovni-podaci> (18.7.2019.)